

Criteris de correcció

Literatura catalana

SÈRIE 4

PRIMERA PART

Responen a DUES de les qüestions següents:

1. A *Feliçment, jo soc una dona*, de Maria Aurèlia Capmany, el personatge principal canvia de nom en diverses ocasions. Expliqueu la funció d'aquests canvis en la construcció del personatge, esmenteu les principals identitats que adopta Carola Milà i poseu-les en relació amb les característiques de les seves successives etapes vitals.
[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica que Carola Milà supera la marginalitat del seu origen (com a filla il·legítima de l'hereu dels amos de la fàbrica on treballava la seva mare) gràcies al seu instint picaresc i la seva capacitat regenerativa, amb els quals va canviant d'identitat a cada nova etapa de la seva vida; això li permet esborrar el seu passat, construir uns nous orígens, adaptar-se a la realitat a mesura que aquesta muta i aprofitar-se de l'entorn en què es troba en cada cas per ascendir socialment fins a adquirir un nivell de vida acomodat i, sobretot, aconseguir la llibertat i l'emancipació. (1 punt)*
- (b) *Comenta que, malgrat les transformacions constants de la protagonista, Capmany no crea un personatge de caràcter complex que construeixi una identitat per mitjà de la consciència segons els models de la novel·la psicològica; més aviat a imitació de la novel·la picaresca, fa que Carola Milà centri la trama al llarg d'episodis, no sempre enllaçats, en què interactua en uns entorns diferents i amb una identitat construïda per a l'ocasió, que li permet introduir-se en el nou espai social (grup, família, cenacle, classe) sense acabar-hi de pertànyer-hi mai del tot. (0,5 punts) Per obtenir la màxima puntuació, cal que identifiqui i contextualitzi sumàriament com a mínim dues de les identitats que adopta la protagonista al llarg de la novel·la: la Carmina Torres quan és acollida per la família Reinal; la Llorença Torres, quan treballa de prostituta primer per a un proxeneta i després per a la senyora Rosita; la Judith Nagy quan s'instal·la a París de 1951 a 1968, o fins i tot, Carola en el seu paper d'escriptora (1 punt).*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot atorgar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

2. Descriu la situació inicial i el plantejament del conflicte dramàtic de *Ball robat*, de Joan Oliver, i com es resol a l'epíleg. Tingueu en compte aquesta frase dita pel personatge de Núria: «La felicitat [...] s'enyora o es desitja, però mai no es té. Estimar és renunciar i no fer mal a ningú.»

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica que:

- (a) *L'obra planteja les converses entre els membres de tres parelles burgeses durant un dia, dos dies abans de la celebració del desè aniversari dels seus casaments respectius. L'epíleg mostra el final del sopar de celebració conjunt. (0,75 punts)*
- (b) *A partir de l'ordre inicial, l'evolució dramàtica mostra la insatisfacció de tots els personatges amb el seu matrimoni, i com es manifesten les inclinacions cap a altres aparellaments; això explica que, en el sopar de celebració, els personatges estiguin asseguts segons les seves inclinacions. (0,75 punts)*
- (c) *A l'epíleg la tensió es resol amb un retorn a l'ordre inicial (els matrimonis), alhora lúcid i resignat. El discurs de Cugat havia de tractar sobre la felicitat, i per això Núria hi fa referència: en la seva intervenció, observa que en el sopar s'han assegut tal com els diu el cor, però que aquesta felicitat no és assolible: l'amor aconsella, justament, renunciar-hi (amb la consciència que, com diu Cugat, si s'haguessin aparellat diferentment, ara també estarien igualment insatsfets). (1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicat en l'enunciat se li pot atorgar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

3. A *El cor quiet*, de Josep Carner, el darrer poema de la secció «Les nits», titulat «El beat supervivent», enllaça les preocupacions d'aquesta primera secció amb les de la darrera, «L'assenyament». Expliqueu com es relacionen els temes i les preocupacions d'aquestes dues seccions, tot fent atenció al significat del títol del llibre.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica sumàriament que «El beat supervivent» presenta el poeta com un home madur, que evoca la joventut passada sense enyor, i que accepta respectuosament el misteri de la vida que representa la nit. I fa notar que aquesta actitud, amb què es tanca la primera secció, és la que domina a la secció «L'assenyament». (0,5 punts)*
- (b) *Explica que el tema principal de la secció «Les nits» és la interrogació existencial sobre el misteri de la vida i la mort, figurat en l'obscuritat, els sons i les imatges poc definides de la natura, que provoquen en el poeta l'angoixa, la por, el desassossec i el dubte existencial i religiós. (0,5 punts) Contrasta aquesta actitud amb «L'assenyament»: la secció*

Criteris de correcció

Literatura catalana

presenta encara aquestes inquietuds (p. ex. a «Una casa tancada», «L'home que fa giravoltar l'espasa» o «Les fulles de l'abril»), però ara l'actitud del poeta ja no és la interrogació inquieta, torbadora, sinó l'acceptació humil —tenyida de sentit religiós cristià— de la vida per part de l'home madur (0,5 punts). I conclou que totes dues seccions configuren una unitat poètica i de sentit perquè els interrogants de la primera troben resposta en la darrera, com mostra la relació entre el poema que obre el llibre, «Nocturn», i el que el tanca, «El castell de l'oblit» (0,5 punts).

- (c) *Explica que el títol El cor quiet s'ha de relacionar amb els continguts de la darrera secció, «L'assenyament»: el «cor quiet» és el de l'home que no es deixa angoixar per la inquietud existencial i sap trobar-hi resposta en la contemplació admirada de la vida (els arbres, la natura, les edats dels homes), de la qual extreu lliçons de seny i d'humilitat. (0,5 punts)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot atorgar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

4. Expliqueu almenys dos aspectes de *Solitud*, de Víctor Català, que mostrin la seva relació amb l'estètica i la visió del món del Modernisme.
[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els dos punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica amb un cert detall dues d'aquestes característiques (1,25 punts per a cada una, fins al màxim de 2,5 punts):

- (a) *Que el tema principal de la novel·la és la lluita de la protagonista per l'afirmació de la seva individualitat contra unes forces negatives, fins a la presa de consciència de la seva soledat. Que la muntanya és representada com un espai simbòlic, amb formes antropomòrfiques, en el qual es manifesten forces benèfiques i forces destructives.*
- (b) *Que la novel·la fa ús d'elements simbòlics, alguns recurrents, que creen un sentit no explicitat. Així, entre d'altres, la imatge de sant Ponç, alhora benèfica i repulsiva (agressiva i tot); el Bram, una mena de santuari natural i essència de les forces positives de la natura; el grill que se sent al final de la novel·la, que representa la continuïtat de la vida.*
- (c) *Que a la novel·la s'oposen el coneixement racional i el coneixement intuïtiu. El Pastor representa el coneixement intuïtiu (fins i tot màgic), al qual la Mila només accedeix al final de la novel·la, quan comprèn el seu destí en l'univers.*
- (d) *Que el personatge del Pastor encarna la concepció modernista de l'artista: solitari, apartat dels altres, domina la realitat a través del llenguatge, i extreu de la contemplació de la natura, de manera espontània i intuïtiva, les seves creacions.*
- (e) *Que l'autora fa un ús del llenguatge descriptiu que, a més de l'exactitud, busca la suggestió i la vehiculació de la subjectivitat de la protagonista i*

Criteris de correcció

Literatura catalana

dels seus estats d'ànim (un efecte afavorit per l'aproximació al punt de vista de la protagonista).

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot atorgar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

Criteris de correcció

Literatura catalana

SEGONA PART

Desenvolueu UN dels dos comentaris de text proposats a continuació:

1. Comenteu aquest fragment de la tercera part del poema «El comte Arnau», de la secció «Visions», de *Visions & Cants*, de Joan Maragall. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- a) La mètrica i les característiques formals.
- b) L'evolució del diàleg entre els dos personatges.
- c) Les concepcions vitalistes de Maragall i la interpretació del personatge del comte Arnau en el context de les «Visions».

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

III

—Treu-te la capa, li demana ella.—
Treu-te la capa, que et veuré més gran.
—Treu-te tu el manto, que et veuré més bella.
—No, que só l'abadessa de Sant Joan.—
Canta una alosa de la part de fora,
per la finestra entra el sol brillant,
el cel és blau i resplendent l'hora:
el comte i l'abadessa es van mirant.

—Treu-te tu el manto, que et veuré més bella:
sense toca et voldria i sense vel.
—De genolls jo et voldria en la capella:
tan gloriós, faries goig al cel.

—Pro a mi el cel no em fa goig més que si el miro
des de la terra sobre meu obert:
me plau de trobar-lo, quan els ulls hi giro,
buit i silenciós com un desert.

El cel és el repòs de la mirada,
i és el repòs del braç i el pensament;
perxò, ajagut a terra, el cel m'agrada
i m'adormo mirant-lo fixament.

—Altres cel és per mi la tenebrosa
capella on un altar brilla tot sol:
el cos humiliat sobre una llosa,
l'ànima deslliurada aixeca el vol.

I de la terra i d'aquest món s'oblida,
sospirant per la mort que ha de venir.
—En tos llavis gruixuts, de mort al dir,
com hi oneja suament la vida!
[...]

Criteris de correcció

Literatura catalana

toca: 'peça de roba que cobreix el cap i cenneix la cara, usada per les monges'.
de mort al dir: 'en pronunciar la paraula *mort*'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- (a) *Explica que el fragment presenta un diàleg entre el comte Arnau i l'abadessa, a qui pretén seduir, i en descriu la mètrica: versos decasíl·labs, organitzats en estrofes de quatre versos amb rima abab, llevat de la darrera, conclusiva, en què se substitueix per una rima creuada abba. I fa notar que la primera part del diàleg està basada en estructures de repetició («Treu-te la capa, que», «Treu-te tu el manto, que»), amb repetició del vers «Treu-te tu el manto, que et veuré més bella»: és un recurs que evoca la poesia popular, i la mateixa cançó tradicional del comte Arnau. (1 punt)*
- (b) *Explica que, al llarg del diàleg que estructura el text, Arnau i l'abadessa defensen i representen dues actituds oposades: ella, la dedicació religiosa, tota abocada a una vida espiritual representada pel cel, que s'identifica amb el regne de Déu («faries goig al cel») o amb l'estat de l'ànima en oració a la capella, perquè s'oblida del cos i «aixeca el vol» cap a Déu. En canvi, Arnau viu en aquest món i per a aquest món: al cel espiritual de l'abadessa, Arnau hi contraposa el cel material, visible, que es contempla amb els peus ben aferrats a la terra. És, a més, un lloc bell però mut, que ofereix el repòs al lluitador cansat (a l'home que viu intensament: «repòs del braç i el pensament»). Per a Arnau, el cel forma part de la terra; per a l'abadessa, són dues realitats contraposades. (1 punt)*
- (c) *Explica que el vitalisme del personatge queda molt clar en la contraposició final: l'abadessa parla de la mort, perquè és el camí per a l'alliberament de l'ànima. Arnau, en canvi, subratlla el contrast entre el mot «mort» i els llavis que el pronuncien: són llavis sensuals («gruixuts») i representen una promesa de vida: la vida (l'amor, el plaer vital) que triomfa sobre la mort. I conclou que Arnau, per tant, es fa dipositari de les idees de Maragall sobre el vitalisme, i especialment sobre el vitalisme, l'individualisme i el materialisme catalans que veu encarnats en les figures llegendàries de les «Visions». (1 punt)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió pertinent no explicitada a l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.

Criteris de correcció

Literatura catalana

2. Comenteu la secció IV i fragments de la V de la narració «Tereseta-que-baixava-les-escalas» del volum *Narracions*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- a) L'estructura narrativa de la narració.
- b) La importància dels espais i el pas del temps.
- c) La veu narrativa i el llenguatge.
- d) L'elegia per un món perdut.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

TERESETA-QUE-BAIXAVA-LES-ESCALES

IV

«Fixa't com baixava les escales, que senyora! Pas de dama, lent, compassat i lleuger alhora, d'un ritme igual i segur, d'una escola i d'un estil que s'han perdut. Sí, la Teresa és molt vella, ja ho saps, té els meus anys. Que si ho puc recordar? Vàrem jugar tantes vegades juntes, en aquesta placeta, a cuit, a marro-titiu, al soldat plantat, a saltar i parar. I ara això és ben lluny. Aleshores el poble se'ns apareixia com si fos més gran, immens, d'un color més ric, amb un altre caràcter. Les nostres corregudes sempre descobrien un nou racó amagat. Cada tarda esperàvem al sorral l'amorrada de les barques i, de tant en tant, el retorn d'algun velar de les remotes mars d'Amèrica o de la Xina. El meu pare també va ser pilot i anà fins a Rússia, a través d'aigües gelades, vorejant niells de glaç. Arribava després vestit amb pells, igual que un ós, i a l'església escandalitzava amb el seu luxe. Tot va passar. Algun dia, al capvespre, ens enfonsàvem pels canyars dels rials, amb l'esgarripança d'una aventura prohibida. Avançàvem gairebé a les palpentes, i ens voltava com el pressentiment d'un miracle. Hi havia potser una teranyina de boira al Remei i una gropada de bruixes al fons, damunt la Muntala. I contàvem, en tornar, a les nostres àvies l'incident d'una topada amb algun fantasma. Tot passà. Vàrem anar creixent, i jo em vaig casar. La Teresa i la seva germana Júlia, morta, física, de fa molts anys, varen viatjar amb el capità Vallalta, en la "Panxita". Més tard la fragata va naufragar, i al cap de poc, la Júlia i el vell es varen morir. I ara, ja ho veus, la Teresa passa pel meu costat sense mirar-me, amb la neboda geperuda al darrera, com una ombra de gos, passa fregant-me i ni em mira, i la meua família ve d'una estirp almenys tan clara com la d'ella, i jo li he de donar tractament, com una menestrala. Tot canvià. La Teresa és una vella trista, no sap riure. I el poble em sembla, i a ella de segur que també, tan petit, tan buit i rònc! I en altre temps la nostra fantasia l'imaginava com dintre un núvol, sense límits. Carrer de la Bomba, Rera-la-fleca, carrer de la Torre. La Teresa baixava rabent els graons de l'església, i fixa't ara com els baixa. Això sí, tan senyora, amb pas de dama.»

V

«Tu diràs, la caixa de la "Fragata" vols que no sigui de fusta bona? Fuig, la neboda és ganyona, anem, però no escatimaria un cèntim en un detall de tant supòsit. [...] Sí, una gentada, aquest espectacle no es veu sovint, cada dia no moren "Fragates". Uf, molt rica, calcula-li per un cap baix dues-centes mil unces i et quedes potser curta. La picossada, sencera per a la gepes. [...] Quietud, ja la baixen. Ha de pesar, i aquestes escales són estretes, que no rellisquin. La fusta és cara, no en pots dubtar, és cara, ja

Criteris de correcció

Literatura catalana

t'ho deia. Els del baiard suen, fan angúnia, mira com suen. Veam si l'esberlaran daltabaix de les escales.»

cuit, marro-titiu, el soldat plantat, saltar i parar: Jocs infantils de carrer.

amorrada: 'acció de posar les barques en terra'.

rials: 'rieres'.

el Remei: Ermita en un turó al nord-oest d'Arenys.

gropada de bruixes: 'núvols de tempesta'.

la Muntala: El Montalt, un turó de la serralada Litoral al nord-oest d'Arenys.

clara: 'distingida, noble'.

menestrals: 'persona que practica un ofici manual', aquí en el sentit de 'persona d'un estament social inferior'.

ròneg: 'envellit, deixat, descurat'.

ganyona: 'àvara, garrepa'.

unces: Monedes d'or antigues.

picossada: 'quantitat gran de diners'.

la gepes: 'la geperuda'.

baiard: Instrument format per dues barres paral·leles i una plataforma, per transportar a pes de braços persones o materials (aquí, el taüt).

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si:

- (a) *Explica que la narració «Tereseta-que-baixava-les-escales» està formada per cinc parts, que mostren cinc moments concrets, com aturats, de la vida de Teresa, i que corresponen a les edats de la infantesa, la joventut, la maduresa, la vellesa i la mort. I diu que totes cinc tenen en comú una veu narrativa —algú que coneix Teresa i en parla com si s'adreces a algú altre, llevat de I, on parla a Teresa i a altres amics— i un mateix espai en el qual el personatge de Teresa fa la mateixa acció: baixar les escales de l'església del poble (Sinera / Arenys). (0,5 punts) I situa els dos fragments proposats dient que corresponen als dos últims moments: la vellesa i la mort. En el primer, l'acció de baixar les escales contrasta amb la de la infantesa: abans les baixava «rabent»; ara, en canvi, a poc a poc, a causa de la vellesa. En el segon, ja no les baixa ella, sinó els homes que duen el taüt de Teresa, ja morta. (0,5 punts)*
- (b) *Explica que el text contrasta contínuament el passat amb el present. Concretament, que a IV la veu narrativa evoca («Que si ho puc recordar?») els jocs infantils de la part I, però ara no des del punt de vista dels infants, sinó d'una vella com Teresa (per això «ara això és ben lluny», «Tot va passar», «Tot passà»), que interpreta el passat: llavors, el poble i l'entorn se'ls apareixien immensos i màgics; ara, en canvi, és petit i ròneg. La narradora també desgrana el passat de la seva família («El meu pare també va ser pilot...»), paral·lel al de la família de Teresa (els viatges amb la fragata «Panxita»), que contrasta amb un present desigual, en què la narradora és inferior socialment a Teresa. El text desgrana també les morts de la família de Teresa, per desembocar en la realitat de la Teresa del*

Criteris de correcció

Literatura catalana

present: « La Teresa és una vella trista, no sap riure». I que a V, que descriu l'enterrament, Teresa ha sofert una mitificació: ja no és Teresa, sinó la «Fragata», com a resultat del mite familiar de la fragata «Panxita». El pes de la caixa i l'esforç dels que la baixen continua i conclou les baixades anteriors, amb el pes dels anys, la història i la riquesa familiar. (1 punt)

- (c) *Explica que, a V, la veu narrativa ha esdevingut més crítica, pròpia de la xafarderia de poble, i centrada en l'economia (reflectit també en el llenguatge: «ganyona», «picossada», «la gepes»): el preu de la caixa (hi insisteix al final), el patrimoni, i l'herència que rebrà la neboda geperuda («la gepes»). (0,5 punts)*
- (d) *Conclou que, a través del personatge narrador, Espriu projecta una mirada elegíaca sobre el passat dels personatges en una vila marinera, amb la consegüent mitificació del món de la infantesa: els jocs al poble i l'entorn, i els viatges dels vaixells familiars. La veu narrativa esdevé lírica quan evoca el passat, i contrasta amb el to més distant, àcid, sense pietat, de la veu que descriu el present. Es valorarà que sàpiga identificar la vila amb Sinera, és a dir, la mitificació que fa Espriu de la seva infantesa a Arenys de Mar. (0,5 punts)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

ERRORS DE LLENGUA A LA PROVA DE LITERATURA CATALANA

1. Criteri general

Es pot arribar a descomptar fins a 1 punt de la nota de l'examen per errors de llengua.

No hi ha un barem que penalitzi per cada error (0,1, 0,25, etc.). La penalització, si és el cas, resulta d'una valoració general de la prova, segons la pauta següent.

2. Pauta

Pocs errors lleus o lapsus clars: 0 punts
Errors lleus abundants i repetits: 0,5 punts
Molts errors lleus i/o alguns de greus: 0,75
Molts errors greus: 1 punt

Excepcionalment, es pot arribar a descomptar fins a 2 punts en el cas d'errors molt greus i molt abundants, o bé d'una redacció tan deficient que faci difícil la comprensió. En aquests casos, convé que es detallin les raons per les quals s'ha descomptat més d'un punt.

De manera general, es poden considerar greus les errades ortogràfiques que afecten b/v, i/y i l'ús de h, la mala puntuació —especialment per absència—, els castellanismes lèxics, morfològics i sintàctics, l'omissió de pronoms àtons o els anacoluts. Són poc greus o lleus l'oblit ocasional d'accents, l'oblit o abús de la dièresi, els pronoms relatius col·loquials o l'ortografia dels pronoms febles, per exemple.

3. Indicació del descompte per errors de llengua

El quadern d'examen preveu una casella per a indicar el descompte per faltes, que s'aplica sobre la suma de notes parcials de cada exercici.